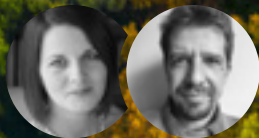

TANDEM

SZÖVEG –
SZŐNYI LÍDIA és SZÖLLŐS ÁKOS pszichológusok

Szereted a változást?

Kép: Balazs Busznyak / Unsplash

Szívesen valljuk a görög filozófussal, hogy az egyetlen állandó a változás, ám magunkban csendesen hozzáteszünk, azért azt a változást szeretjük, amely igazából bővülést-gyarapodást hoz, de legalábbis kontrollálható. Sajnos az életünkben zajló változások közül csak néhány ilyen.

◆ VÁLTOZÁS VAGY ÁLLANDÓSÁG?

A hagyományos értékrend első ránézésre a változatlanságra szavaz, amikor olyan tulajdonságokat értékel, mint a hűség, a kitartás, az elkötelezettség vagy a stabilitás. Ezek mind nagyon fontos értékeink, de tapasztaljuk, mennyire nehéz a megvalósításuk, amikor az csupán a változás elutasításán, azaz rugalmatlanságon és merevségen alapszik. Ha szülőként például fontosnak tartjuk, hogy a gyermekeink ne a gyorséttermek kínálatában lásák a gasztronómia csúcását, nem elég rémisztő kiselőadásokat tartani az ott készült ételek szervezetre gyakorolt hatásairól. Kellenek együtt főzések, családi grillpartik, minőségi otthoni étkezések és bizalom abban, hogy amikor a csemeténk kipróbálja a gyorséttermeket, saját maga is arra a meggyőződésre jut, hogy másra van szüksége. Míg értékeinkben állandóak lehetünk, a megvalósítás módja és eszköze folyton változik.

Mindeközben a mai kor látszólagosan változásközpontú működése (többet, gyorsabban, máshol, máshogyan) az önmagáért való változásban is az életképesség jelét látja. Azonban a pusztán elsőfokú változások (ugyanabból még többet vagy kevesebbet, máshol, máshogyan) többnyire csak átmeneti eredményt hoznak. A legismertebb példa erre az a fogyókúra, amelynek egyetlen oszlopa a bevitt élelmiszerek mennyiségének módosítása. Eredménye általában hosszú távon pont ellentétes a megfogalmazott céllal. A valódi és tartós eredmény többnyire nagyon sok tényezőből áll össze, és ezeknek látszólag csak egy része függ össze az étkezéssel: együttérző önelfogadás, az ételekkel és a testükkel való megromlott kapcsolat helyreállítása, rendszeres testmozgás, a mértéktelenségre csábító alkalmak kerülése, a falást kiváltó stresszhelyzetek azonosítása vagy az elért eredmények megünneplése.

”

Nehézség esetén nem az segít, ha az adott probléma okait és körülményeit felkutatjuk.

VÁLTOZÓ CSALÁDI KAPCSOLATOK

A mindennapokban számtalan tényezőhöz kell alkalmazkodnunk. Ha például nem változtatjuk meg az időjárás hatására az öltözködésünket, akkor akaratunk ellenére alakul ki a változás: fázunk, megizzadunk, kiszáradunk vagy megbetegszünk. Ha megpróbálunk nem változni, akkor egyre nagyobb és nagyobb árat fogunk fizetni a látszólagos változatlanságért.

Nem könnyű a jól bevált, régi szerepeinket levetkőzni, és az állandóság biztossága, illetve a folytonos változás között az arany középutat megtalálni. Mindez megtapasztalható már a párkapcsolat formálódásánál is, amikor a szerelmesek egymásra találnak, és a kezdeti rózsaszín ködös állapotban megélik a szimbiózis élményét, majd ahogy elkezdi oszlani a köd, változik maga a kapcsolat is. Ez a differenciálódás időszaka, hiszen ilyenkor a pár tagjai elkezdik észrevenni a másik kevésbé vonzó tulajdonságait is. Ebben a szakaszban a felek gyakran kétségbeesnek, és a szerelem végének gondolják ezt az állapotot, pedig ez szükséges ahhoz, hogy immár ne az általuk elképzelt idealizált képhez, hanem egy valóságos személyhez kapcsolódjanak. Olyan ez, mint amikor egy virágot át kell ültetni egy másik cserépbe, hogy tovább tudjon fejlődni.

Bármennyire is szerettük a régi cserepet vagy a növény eredeti méretét, formáját, a virág életben maradásához szükséges a változás. Így a párkapcsolatban a differenciálódás időszaka a kapcsolat megmaradásának záloga.

Nemcsak a párkapcsolatban, hanem a családi életciklusban is egymást követő szakaszok vannak, amelyekben folyamatosan változik a kapcsolódások jellege. A különböző életszakaszokba való átlépéskor a régi egyensúly felborul, és a jól bevált megoldási stratégiák kudarcot valtanak. Ilyen történés lehet, amikor a család élén álló idős patriarcha még mindig vezetni és irányítani akar, közben nem veszi észre, hogy gyermekei már nagyon is önállóak, viszont a családban nagy igény lenne egy szeretetteli nagypapai szerepet betöltő idősebb férfire. Természetes, ha ilyenkor kétségbeesünk vagy tehetetlennek érezzük magunkat, mert ami megszokott, az biztonságos is egyben, azonban ez a rugalmatlan ragaszkodás a régi szerephez megnehezíti minden érintett életét, és negatívan hat a kapcsolatokra is.

A különböző életciklusokban megjelenő változásokat gyakran kíséri valamilyen külső esemény, így például munkát vállalunk, a gyerekünket óvodába küldjük vagy nyugdíjat kérelmezünk. Gyakran tapasztalható, hogy a belső változás nem tart lépést a külső eseménnyel, előfordulhat időbeli elcsúszás, ellenállás, amíg kezdjük reálitásként kezelni az új helyzetet, és alkalmazkodunk hozzá. Hatványozottabb kihívás, ha váratlan, véletlenszerűnek tűnő fordulatokkal szembesülünk, hiszen ilyenkor a változás előbb történik, minthogy belül igazodtunk volna hozzá, és ezek a krízishelyzetek gyakran megkövetelik a feldolgozást és a lelki munkát.

UGRÁS A SÖTÉTBE: A VÁLTOZÁS SEGÍTÉSE

A családterápiában szerzett tapasztalataink azt mutatják, hogy nagyon fontosak a személyes kapcsolataink, amelyeknek változásai különösen erőteljes érzéseket váltanak ki belőlünk. Sokszor még egy nehéz kapcsolatban is kitartunk csak azért, hogy megőrizzünk egyfajta változatlanyságot, annak ellenére, hogy ezért nagy érzelmi árat fizetünk. A terápiás folyamatba érkezők általában a régi módon már nem tudnak élni, az új kapcsolati működést pedig még nem találták meg. Ezt többnyire szenvedésként élik meg. Mégis nehéz elengedniük a kínokat okozó, de ismert működést. Főleg, ha a változás iránya az önmegmutatás és a kapcsolat mélységeinek megváltoztatása. Ilyenkor a felek gyakran beszélnek arról, hogy nyugalomra, békére és pihenésre vágyanak. Ezzel egyfajta

A negatív életszemléletű emberek változástörténetei sokszor nem folyamatok, hanem kontrollálhatatlannak és váratlannak ábrázolt, szempontszegény, pontszerű események, amelyek összefüggéseit alig ágyazzák élettörténetükbe.

változatlanyságot írnak körül. Pedig az életünkben igen ritka élmény a valódi változatlanyság. A valódi belső béke és megelégedettség egy erőfeszítéseket igénylő, pozitív változás után elért érzésállapot lehet. Inkább a változás egyik terméke, mint célja. Ekkor nagyobb összhangot élünk meg magunkkal, a számunkra fontos emberekkel és a külső realitásokkal. Röviden: úgy érezzük, hogy a helyünkön vagyunk.

A változás életet hoz a kapcsolatainkba, és mindenki a részese lehet. A családterápiás folyamat első fontos alapszabálya, hogy a család minden tagja felel és tesz a változásért. Ez azért fontos, mert ezáltal kontrollálható és szabályozható mindenki számára a folyamat. Bár a terápiába általában azzal a vággyal érkezünk, hogy a másik személy változzon meg, fel kell ismernünk, hogy a változás kulcsa mi magunk vagyunk. Ha mi változunk, változnak a többiek is, és hatással vagyunk arra, ami történik. Mindenkit megérint, amikor a folyamatban a gyerekek is felismerik ezt a lehetőséget, és akár a felnőttekkel is

versenyre kelnek a pozitív családi folyamatok kezdeményezésében és kibontakoztatásában. A megváltozott családi működésre rá lehet kapni, amikor megérezzük, hogy több biztonság, elfogadás, megértés, közelség van benne, mint a korábbi küszködésben.

A családterápiákban változást árulunk, feladatunk segíteni a családokat abban, hogy változást érjenek el. Ebben a családtagok eleinte különböző mértékben érdekeltek. Később azt tapasztalják, hogy a változás más-ként testesül meg, mint várták. A megélésükben gyakran szinte magától és természetesen bontakozik ki, mert a család állítja elő, nem külső tanácsadás által történik. A családterápia kiemeli a változások már meglévő elemeit, hogy elősegítse a további változást. Ezáltal mindenki nagyobb összhangba kerül magával, kibontakoznak az addig rejtett személyiségvonások, a családtagok erőteljesebben élik meg magukat, felszabadulnak, elfogadást sugároznak és kapnak. Ennek feltétele az, hogy a kapcsolataikban beállt változást azonosítsák és tudatosítsák. Kifejezzék, mire van igényünk, mire van szüksége a másiknak, mit adhatnak és mit kaphatnak meg – ez már azt jelenti, hogy a változás megérinti és átalakítja az egyéneket és a kapcsolatokat.

ELLENÁLLÁS A VÁLTOZÁSSAL SZEMBEN

Amikor a családterápiában a változással szembeni ellenállással találkozunk, igyekszünk megérteni, hogyan és miért éri meg valakinek az adott helyzet a sok nehézség és rossz érzés ellenére. Azután igyekszünk találni egy még jobb „ajánlatot”. Ez nem lehetetlen küldetés, ugyanis sokszor az adott családtag valamilyen félelme áll a háttérben, de legalábbis szenvedést okoz számára az, hogy a családi változás akadályozása közben elszigetelődik.

A változás megértését és elfogadását akadályozhatja, hogy gyakran kívül vagy kívülről várjuk a változást. Annyira, hogy sokszor előnyben részesítenénk olyan változásokat, amelyek során nagy csinnadrattával nem történik semmilyen lényegi átalakulás. A tartós változás ennek pont az ellenkezője: csendben érkezik, néha egészen észrevehetetlen az avatatlan szem számára, természetesnek és magától értetődőnek tűnik. Belülről jön, és ott zajlik le először. Ezt követően tud megnyilvánulni a külvilág számára is.

MIÉRTEK HELYETT: MEGOLDÁSFÓKUSZ

Amikor változást tapasztalatunk, kényelmetlen érzésünktől hajtva kényszerrel érzünk arra, hogy „megértsük”,

hogy mi miért történik. Azt hisszük, a változásnak mindig oka vagy célja van, és a megoldáshoz az vezet, ha ezeket elemezzük. Mélyen gyökerező kulturális tévhitünk az ok-okozatiság túlzott kiterjesztése olyan helyzetekre, amelyekben ezek a tényezők meghatározhatatlanok, illetve felkutatásuk csekély érzelmi támaszt nyújt a megoldáshoz vagy az alkalmazkodáshoz. Valójában ahogy az eső elleni védekezésben sem segít semmit, ha megértjük a csapadékképződés okát vagy célját, úgy általában az ok-okozat feltárása sem mozdítja elő a megoldás megtalálását. A kapcsolatokban a változásra adott helyes válaszunk gyakran semmilyen összefüggésben sem áll a kiváltó okkal. Gondoljunk bele abba a helyzetbe, amikor az autópályán haladva észrevesszük, hogy defektes lett az egyik gumibroncsunk. Szerencsés esetben rögtön meg tudjuk kezdeni a lehozódást, megállunk, segítséget hívunk, vagy mi magunk nekilátunk a kerékcserére pontosan előírt lépéseinek. Miféle kapcsolatban állnak ezek a műveletek annak kutatásával, hogyan került a szög az autóra? Gyakran fogalmunk sem lehet a mierről, mégis időt és energiát pazarolunk ezek felderítésére. Néhány tényező felismerése által némi nyugalmat persze nyerhetünk, ez egyfajta érzelmi nyereség, de valójában a megoldást nem támogatja. Steve de Shazer és felesége, Insoo Berg a családokkal folytatott munkájuk során azt figyelték meg, hogy nehézség esetén nem az segít, ha az adott probléma okait és körülményeit felkutatjuk, hanem az, ha elkezdünk másképp gondolkodni a minket feszítő nehézségről és új, kreatív megoldásokat találunk.

A negatív és pozitív élepszemléletű emberek többnyire ugyanannyi változást élnek át életük során. Amit másképpen tesznek, az talán úgy írható körül, hogy milyen jelentést tulajdonítanak élettörténeteiknek. A negatív élepszemléletű emberek változástörténeteiket sokszor nem folyamatok, hanem kontrollálhatatlannak és váratlanul ábrázolt, szempontszegény, egysíkú és pontszerű események, amelyek összefüggéseit alig ágyazzák élettörténetükbe. Idegennek élik meg, és ilyenként mutatják be azokat. Ahol (akár sok évtizedes) gyógyulatlan lelki sérüléseink rejlenek, általában ott bicsaklik meg a történetek sokszínűsége és pozitivitása, és ott a legnehezebb rugalmasan válaszolni a változásokra. A pozitív szemléletű emberek ezzel szemben gazdagabb, átfogóbb leírást adnak a történetükről, amelyben a negatív eseményeknél is kiemelik, hogy mit értettek meg általuk, milyen hatással voltak rájuk, mit tanultak általuk, így a megoldások megtalálása is könnyebbé válik. ♦

SZÖVEG –
JÁMBOR-MINISKA ZSEJKE

KÉP –
ÉDER VERA

SOROZAT –
KETTŐ AZ EGYBEN

Szenvedély és hivatástudat

Amikor a görög származású **Eleni Korani** és az osztrák **Ernst René Wastl** egy repülőn találkoztak, az életük örökre egybefonódott. Néhány hónap ismeretség után eljegyezték egymást, két évvel később pedig megnyitották közös galériájukat. Idén ünneplik az Ernst Galéria 25. évfordulóját. Sok emlékezetes történet kötődik a nevükhöz. 2005-ben ők vásárolták meg és hozták haza Amerikából Rippl-Rónai József *Kalitkás nő* című festményét. 2017-ben Tihanyi Lajos *Pont St. Michel* (1908) című képének rekordáron történt megvásárlása paradigmaváltást eredményezett a magyar műkincspiacon, és néhány éve a közvetítésükkel vásárolta meg a párizsi Musee d'Orsay Rippl-Rónai József *Menetelő francia katonák* (1914) című alkotását. Az Ernst Galéria az egyik vezető műkereskedéssé vált itthon, ők pedig világszerte elismert szakértői a magyar művészetnek, amely kapcsolatukat is átszövi.

♦ – **Meg tudjátok mondani, hogy a körülöttünk lévő műtárgyak közül melyik a másik kedvence?**

Eleni: Ez könnyű! Ernstnek az a kis akvarell! Rudolf von Alt *Pest és Buda látképe a Lánchíddal és a Királyi Palotával az Európa Szálló felől* (1852–60) című képe. Egyrészt mert Alt osztrák és a veduta festészet legnevesebb alkotója, másrészt a kép azt ábrázolja, hogyan vált a XIX. század közepén Budapest a kulturális és gazdasági élet központjává; azzá a világvárossá, amelyben ma élünk. Minden szegletének története van, majdhogynem évre pontosan beazonosíthatóak rajta az épületek. Ez egy történelmi kordokumentum.

Ernst: Pontosan, a részletek miatt!

– És melyik Eleni kedvence?

Ernst: Nem beszéltünk össze, de azt gondolom, Eleni is nagyon szereti ezt a képet, és Tihanyi Lajos 1915-ben festett Hátaktját. Ez nem könnyen befogadható kép, intellektuális alkotás. A festmény a művészettörténet-irodalom, ezen belül Tihanyi Lajos monográfusai és a korszak kutatói számára eddig teljesen ismeretlen volt. Majd 100 éven át Amerikában lappangott, felbukkanása igazi szenzáció.

– Hosszú időnek kellett eltelnie, hogy ilyen jól kiismerjétek egymást?

Eleni: Nagyon gyorsan ráéreztek egymásra. A műkeresedelem egy izgalmas és rejtélyes világ, rögtön beszippantott. Ernst mellett tanultam meg a szakmát, ő pedig tanúja volt a fejlődésnek. 1995-ben találkoztunk, egy évvel később pedig megkérdeztem, hogy nem nyitunk-e egy galériát.

Ernst: Én pedig azt kérdeztem a találkozásunk után három hónappal, hogy hozzám jön-e feleségül.

– Hogyan ismerkedtetek meg?

Eleni: Egy repülőn. Hiszem, hogy vannak sorsszerű dolgok. Mindketten egy véletlen, de meghatározó esemény miatt szálltunk fel aznap éjjel egy Görögországba tartó járatra. Ernst szólított meg, de az is csak a véletlen múlt. Innentől mindketten másképp meséljük a történetet (nevetnek). Ha akkor, ott nem kezdünk beszélgetni, talán sohasem sodort volna össze az élet. Külön országokban éltünk, eltérő kulturális környezetben és más életszakaszban voltunk, én 21, ő pedig 32 éves volt.

– Amikor Eleni bemutatott a családjának, készültél görög mondatokkal, hogy jó benyomást kelts?

Ernst: Magyararral készültem! Eleni felírta a névjegykártyájára, hogy „szeretném eljegyezni a lányát”. Aztán az lett belőle, hogy „én elvenni te lányod” (nevetnek).

– Hogyan fogadták az ötletet?

Ernst: Az édesapjának az volt a feltétele, hogy továbbra is a család utazási irodájában dolgozzon. Mondtam, rendben, de biztos voltam benne, hogy nem így lesz. Tudtam, ha választani kell, mindig a művészet fog nyerni.

Eleni: Évekig párhuzamosan csináltam a két vállalkozást. Reggel nyolckor kezdtem az utazási irodában, aztán átjöttem a galériába, este hétkor zártuk, éjfél pedig faxoltam a roominglistákat.

– Vannak férfiak, akik megijednek az okos, határozott, energikus nőktől. Neked mi a véleményed erről, Ernst?

Ernst: Élvezem, hogy Eleni ilyen. A személyisége az első percben rabul ejtett.

– Sikeres műkereskedők boldog házasságban. Mi a titkok?

Ernst: Ebben nincs semmi titok. Ugyanazt szeretjük és ugyanazt hoz lázba minket. Emellett az ízlésünk, az értékrendünk és véleményünk sok mindenben egyezik. A galériát vezetni annyira összetett, hogy bár együtt dolgozunk, néha csak délután találkozunk.

Eleni: És szeretjük egymás társaságát.

– Találkozásotok után elvégezted a művészettörténetész szakot?

Eleni: Ehhez a szakmához tehetség, „jó szem” és sok adottság közös elegye szükséges. Nekem Ernst volt a mesterem; tőle és autodidakta módon sajátítottam el mindent. Huszonevésen még frusztrált, hogy nincsen diplomám, de ma már szakértőként hívnak oktatni, vagy kurátorként segítek kiállításokat. Nemrég felkért a Magyar Nemzeti Galéria, hogy a szeptemberben nyíló Vaszary-kiállításon tartsak tárlatvezetést, olyan nagyságok mellett, mint Gergely Mariann, a festészeti osztály vezetője vagy Szűcs György igazgatóhelyettes. Megszéppentem. Több mint megtisztelő volt a felkérés. Ilyenkor mindig megkérdem Ernstet, hogy szerinte meg tudom-e csinálni.

– És volt, hogy azt mondta, hogy nem?

Ernst: Persze, hogy meg tudja csinálni! Eleni fantasztikus lesz! Ő mindig az!

Eleni: Nekem Ernst véleménye és bátorítása a legfontosabb. Bármilyen szereplés előtt vagy után csak az számít, amit ő mond.

– Rendkívül szerteágazó és sokrétű a hivatásotok.

Hogyan osztjátok meg a sok feladatot?

Ernst: Külföldön is jellemző, hogy egy galéria működésében két személy tevékenykedik. Mindenki azt csinálja, amihez jobban ért. Nálunk sincs ez másként. Eleni például sok türelemmel és empátiával tárgyal az ügyfelekkel.

Eleni: Ernst szakértelme elengedhetetlen, mielőtt bármit vásárolnánk. Felismeri az értéket és a hamisítványt. Hozzá tartozik az építészeti és lakberendezési projektek megtervezése és kivitelezése, valamint a restaurálások is. Utóbbi fontos eleme a munkánknak, hiszen nemcsak megóvásról van szó, hanem értéknövelésről is. Az utolsó 300 év képző- és iparművészeti alkotásaihoz olyan szakértelemmel nyúl, amelyet nemzetközileg is elismernek. Az én terepem az „üzlet”: a gyűjteményépítés, az elemzés, a piaci stratégia, a kommunikáció; a tárgyalás az ügyfelekkel és múzeumokkal. Én foglalkozom a szerződésekkel, a jogi és számviteli háttérrel. Hozzá tartoznak a kiállítások is. A számos különböző feladat mellett egy dologban közösen döntünk: a vételben.

– Bécsben a műkereskedőnek tekintélye van. Hasonló a helyzet itthon?

Ernst: A szakmánknak a presztízse Magyarországon még mindig nincs a helyén. Vannak, akik „antikosokként” hivatkoznak ránk itt, míg Nyugat-Európában ennek a hivatásnak nimbusza van, és mindenki tisztában van az intellektuális, kulturális dimenzióival. Itthon sokan úgy gondolják, hogy nem kell ehhez nagy szakértelem. Minek a tanácsunkat kikérni, hiszen venni egyszerű. Tudás és koncepció nélkül hordanak össze sok jobb vagy rosszabb tárgyat, vesznek akár hamisítványokat is. Én ezt azzal magyarázom, hogy sokan rövid idő alatt lettek nagyon sikeresek, az önbizalmuk és magabiztosságuk által úgy gondolják, hogy a művészethez egyszerű érteni.

Eleni: Egy híres műgyűjtő mondta egyszer nekünk: „Ha szerencsés egy gyűjtő, akkor idejekorán találkozik azzal, aki segít neki pénzt és időt spórolni, továbbá értéket építeni a következő generáció számára.” Ernst abban a megtiszteltetésben részesült, hogy az Osztrák Köztársaság Érdemkeresztjének Aranyosztályú kitüntetését vehette át Ausztria szövetségi elnökétől, dr. Heinz Fischertől. A kitüntetést mint műkereskedő kapta, Magyarország és az Osztrák Köztársaság közötti kulturális kapcsolatok megerősítéséért tett munkájáért.

– Ismert rólatok, hogy a magyar művészet itthoni megismertetését és nemzetközi pozicionálását tűztétek ki célul. Kik a kedvenc alkotóitok?

Ernst: Nagyon sok munkával jár itthoni és külföldi kiállításokra pozicionálni műveket, Eleni tudna hosszasan mesélni erről. Folyamatosan jelen vagyunk a nagy kiállításokon, de számunkra ugyanolyan fontos a többmillió Rippl-Rónai vagy Tihanyi mellett például a Magyar Nemzeti Galéria Art Deco kiállítására egy Tevan-ötvösművet vagy Rahmerkerámiatárgyat kölcsönözni. A művészeti és szellemi érték nem a kereskedelmi ártól függ. És a mi szeretünk és munkánk sem.

Eleni: Amikor megnyitottuk az első üzletünket, egy akkori ismert kereskedő azt mondta: „Fél éven belül tönkrefogtok menni.” Erre visszakérdeztem: „Tudással, munkával, alázattal és szorgalommal nem lehet ebben az országban boldogulni?” A közös munkánk minket igazol.

– És közben született két gyermeketek. Eleni, hogy tudta a gyermeknevelés mellett a galériát vezetni?

Eleni: Ezen én is szoktam mostanában gondolkodni. Természetesen volt segítségem, édesanyám és a családom részéről. De a nagy része a dolgoknak mégis magunkon múlik. Én sohasem éreztem nehéznek vagy kimerítőnek a hajnali keléseket, szoptatást, óvodai és iskolai száguldást.

Ernst: Nincs ebben az egészben semmi misztikum, csak reggeltől estig dolgozni kell. Azért tudjuk ezt így csinálni, mert szenvedélyesen szeretjük a hivatásunkat, és én rendkívül hálás vagyok ennek az országnak is, hogy lehetőséget kaptam itt.

– Szomorúak lennétek, ha a gyerekek nem folytatnák a családi vállalkozást?

Eleni: A konyhánkban töltjük a legtöbb időt együtt, ezért az áldás mellé tervezünk a falra felírni néhány szót: fegyelmezetség (ez németül jobban hangzik: discipline), alázat és szorgalom. Ezt szeretnénk a gyermekeinknek mi is átadni, mindegy, milyen hivatást választanak majd.

Ernst: Teljesen mindegy, hogy átveszik vagy sem. Mi abban hiszünk, hogy csak akkor lehetsz kiváló egy hivatásban és boldog ember, ha nagyon szereted, amit csinálsz. Mi megtaláltuk a helyünket ebben a csodálatos országban, és hálásak vagyunk, hogy a magyar művészettel foglalkozhatunk. Találják meg hasonlóan az útjukat, ennél többet nem is kívánhatnánk! ♦

SZÖVEG –
SZÉKELY-BALOGH SZILVIA

SOROZAT –
HULLÁMVASÚT

KÖTÖTT PÁLYA

Reggel fél nyolc is elmúlt, már tényleg indulnod kellene. Csak húsz perc a sulis, te mégis minden nap elkézel. Kezed a kilincsen, válladon a táskád, a mappa is megvan, maszk a zsebedben. Beköszönsz. Anyád kisírt szemekkel jön elő, kezében az öcséd, fogd meg, kérlek, csak pár szívásra van szükségem, mondja, és te ott találsz magad a kezében egy pelenkással. A pelenka szivárog, már a ruhája is ázik. Lerakod a táskád.

◆ Mire tényleg kilépsz az ajtón, már tudod, hogy ma is hiába sietsz. A villamoson a csuklós részre állsz, élvezed, ahogy forog a talaj a lábad alatt, miközben a Duna fölött zakartaoltok, és még nem döntötted el, hogy a híd elvált vagy összeköt, csak azt tudod, hogy az alatta morajló víznek az összes színét ismered. Szorítod a mappát a mellkasodhoz, benne van minden, amit a síneken túl képzelsz a világról feketén-fehéren, aztán csupa színnel, tussal, zsírkrétával, olajfestékekkel, temperával, szögletesen és puhán, kicsiben és nagyban. Nem szereted a kötött pályát, legszívesebben átrajzolnál mindent, másképp vezetnéd az összes kiszámítható vonalat, lehet, hogy egyenesen az absztraktig feszítenéd az egészet, mégis tudod, hogy ma is le fognak tolni a késésért, ma is te leszel az egyetlen, akinek nincs szendvics a csomagjában, és ma is hazudni fogsz, hogy otthon degeszre tömted magad. Az erős sminkedre is megjegyzéseket kapsz, de nem baj, mert ott legalább a te akaratom érvényesül az osztott lapokkal szemben: te festetted fel a Joker álarcot az arcod helyére, hogy aztán a száj részét a maszkoddal fedjed el.

Lassan továbbzökken a villamos, és neked valamiért a tegnapi esti veszekedés pillanatai villognak a szemed előtt. Az apád, ahogy a harmadik sör után megint arról

kezd beszélni, hogy délutánonként mehetnél vele dolgozni, ha már úgyis ennyi időt töltesz az ecsettel, szobafestő, mázoló, az legalább valaki, nem ingyenélő naplopó, aki mástól várja a falatot, a hangja egyre erősebb, a tónusai egyre sötétebbek, csak a ruháján világítanak a rácsöpögött és odaszáradt fehér cseppek, egész jó kompozíció lenne, ha nem lennél te is részese, a végén egy pohár is csattan a konyha kövén, anyád megint sír, és te megint nehezen alszol el.

A villamos vándorog, hiába a magasfeszültség felette, a csuklós rész mereven, mozdulatlanul kitart a talpad alatt, te erősen szorítod a mappát, benne az összes távlattal és perspektívával. Apádra gondolsz és az egyenletesen fehérre festett falakra, amelyek a keze alól kerülnek ki. Lassan szállsz le, az iskola előtti tér üresen tátong. Rutinosan csengetsz a portásnak. Ma is elkéstél, morogja szemrehányón, a sajtos szendvicsét a gyűrt szalvétájába tömködve. Lehet, válaszolsz dacosan, pedig máskor ezt sosem teszed, de ami tényleg számít, vágod a szemébe, az az, hogy egyforma súlyú fehérek nem léteznek. A portás ebből semmit nem ért, vállát vonogatva harapja a megkezdett szendvicset, te viszont kicsit könnyebb léptekkel vágsz neki a lépcsőknek. ◆

SZÖVEG –
VÉSEY MIKLÓS

SOROZAT –
APA, KEZDŐDIK!

Tánc

◆ A lányommal táncolok a nappaliban, nincs még két hónapos, rám van kötve egy hordozókendővel, a hangszóróból az anyaméhen belüli világ zörejei szólnak, az interneten találtam a hangfájlt, és amikor beraktam, aprócska arcán a felismerés öröme jelent meg, rögtön megnyugodott, szívdobogás, magzatvíz hullámmása, tompa, szűrt beszédhangok a külvilág felől, ezekre táncolunk, a feje a mellkasomon, elnyílik a szája, az egész teste elernyed, túlvilági mélységekbe merül, én meg csak nézem ahogy lélegzik, sosem lesz ennél közelebb hozzám, erre gondolok.

A lányommal táncolok a szobájában, négy-öt éves lehet, a teljes felszabadultság mámorával pörgünk, ugrándozzunk, sikítozunk, nevet, ide-oda libbenő haján átsüt a nap, én leszek a feleséged apa, ugye elveszel feleségül, kiabálja a fülembé, árnyékot vetünk a falra, azt nézem, és elcsodálkozom, mert ott az ő alakja sokkal nagyobb, az enyémmel pedig sokkal kisebb, átölelem, feldobom a magasba, és várom, hogy a karomba hulljon.

A lányommal táncolok egy szalagavatón, annyi az ember, hogy lépni sem lehet, én mégis úgy érzem, mintha csak ketten lennénk, és mint egy szerelmes kamasz, bámulom a vonásait, a ruháját, a mozdulatait, nem létezik, hogy ez az én kislányom, könnyek futnak a szemembe, ne sírj már apa, olyan gáz vagy, leégetsz mindenki előtt, ezt mondja, de közben elnéz a vállam felett, és amikor megfordulok, egy osztálytársa néz vissza rám, illetve nem rám, hanem a lányomra, ráadásul egy fiú, és még jóképű is, te jó ég, egyáltalán nem vagyok felkészülve erre, de azért próbálok mosolyogni, és letörlöm a könnyeket.

A lányommal táncolok egy esküvőn, valami giccses zene szól, amitől máskor a falra másznék, most mégis a világ legnagyobb mesterművének érzem, mert úgy mozdulunk rá együtt, mint akik az idők kezdete óta ismerik egymást, mint ág az érett, nemsokára lehulló gyümölcsöt, úgy tartom őt, a lányomat, aki most még engedi, hogy vezessem, már a könnyeim sem zavarják, só, látom, hogy ő is mindjárt elsírja magát, hogyne lát-nám, hiszen jobban ismerem, mint saját magamat, úgy rezzen meg a szája sarka, ahogy az anyjának szokott, ő is tudja, hogy utoljára csináljuk ezt, táncolhatunk majd máskor is, de az már egy teljesen másik tánc lesz, egy távolibb, egy botladozóbb, aztán odalép a vőlegénye, és udvariasan elkéri tőlem, én pedig udvariasan, bár kissé remegő kézzel átadom, ismerem a srácot, és bízom is benne, de azért mégiscsak az életemet adom oda a kezébe, nézem egy darabig, ahogy pörögve távolodnak, aztán szép lassan elvesznek az emberek között. ◆